

Nr 288.

Af herrar **Christiernson** och **Åberg**, *i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om inkomst- och förmögenhetsskatt.*

Den kooperativa rörelsen i vårt land, som främst på grund af de onaturligt uppdrifna lefnadsomkostnaderna har sin stora betydelse på handelsns område, har förutom andra svårigheter äfven haft att kämpa emot de så kallade minuthandlarnas riksförbunds krigslystnad. De ledande inom denna organisation ha tydligen fruktat, att kooperationen skulle visa sig öfvermäktig i en fri och lojal konkurrenskamp, och därför sökt efter verksamma illojala medel, som skulle kunna utnyttjas mot den kooperativa konsumtionshandeln. Ett dylikt illojalt konkurrensmedel har varit ropet på beskattning af medlemmarnas i kooperationen besparingar. I detta kraf har man fått några af de med allmänna medel understödda handelskamrarna, som därmed visat sig ha fullständigt missuppfattat sin uppgift, att instämma. För att bevisa att medlemmarnas besparingar äro beskattningsbar inkomst har man tillgripit åtskilliga konstruktioner, bland hvilka den af en handelskammarsekreterare och juris doktor gjorda torde taga priset i teoretiserande advokatyr. I sin motivering till propositionen om inkomst- och förmögenhetsskatt affärdar herr finansministern äfven de gröfsta af de villfarelser i fråga om beskattning af kooperationen, som dess fiender sökt att under ett sken af rättvisa vinna anslutning till, med den tydliga förklaringen, att han »icke godkänner den ofta nog uttalade meningen, att, om föreningsrörelse med hänsyn till rörelsens omfattning och beskaffenhet i enskild mans hand bort lämna vinst, föreningen själf måste anses skattepliktig för inkomst. En sådan konstruktion har», tillägger herr finansministern, »efter hvad det synes mig icke någon plats

Bih. till Riksd. Prot. 1910. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 120 Häft. (Nr 288—292). 1

i en inkomstskatteförordning. Enligt en sådan författning lärer skyldighet att utgöra skatt icke kunna inträda, utan att den skattskyldige verkligen åtnjutit efter allmängiltiga grunder beskattningsbar inkomst.» Professor Gustaf Cassel har för öfrigt med följande dräpande ord affärdat talet om de kooperativa föreningarnas »vinst», då han den 28 mars i fjol skref: »*En utdelning, som endast är en rabatt på under året köpta varor, är tydligen ingen inkomst.*»

Har sålunda den agitation, som från vissa Kooperationens fiender satts i gång för att pålägga besparingarna genom Kooperationen en betungande gäld, blifvit i sina besynnerliga nationalekonomiska funderingar tillbakavisad bland annat af herr finansministern, så ser det dock ut som om ministern icke kunnat helt frigöra sig från den anti-kooperativa stämning petitionärerna om Kooperationens straffbeskattning fört med sig. De paragrafer i förslaget till förordning om inkomst- och förmögenhetsskatt, som behandla de kooperativa eller ekonomiska föreningarnas verksamhet, innebära nämligen vissa eftergifter åt krafvet på beskattning af medlemmarnas i Kooperationen besparingar.

Hittills har kooperativ förening, som handlar endast med medlemmar, i enlighet med principen om att dylik förening icke kan erhålla vinst, utan att behållningen utgör medlemmarnas sammanlagda besparingar, åtnjutit skattefrihet. Efter det kungliga förslaget åter, såsom det stadgas i § 11, skulle hädanefter denna skattefrihet endast gälla det belopp, som i form af rabatt eller utdelning »utgått efter grunder, som varit före köpet eller försäljningen bestämda». En högst väsentlig inskränkning sålunda, och en principiellt oriktig inskränkning mot hvad nu är gällande. Några skäl, som tala för en dylik förändring i nu gällande bestämmelser, synas oss icke ha blifvit anförda. Föreningens behållning är en medlemmarnas gemensamma besparing, som lika litet bör kunna beskattas, som man kan pålägga särskild skatt för den del af inkomsten en person vid årets slut finner sig ha inbesparat. Om sedan en del af dessa gemensamma besparingar icke utdelas i förhållande till gjorda inköp utan fonderas, bör detta förhållande väl icke anses förändra den innehållna delens karaktär af besparing, då medlemmarna på grund af medlemskapet äga del i föreningens förmögenhet. En beskattning af fonderingen när utdelningen är skattefri kan dessutom tänkas verka hindrande på fondbildningen. Det är dock synnerligen viktigt, att bildandet af fonder på allt sätt understödjes. Först och främst emedan delägarna, i stort sedt personer ur de obemedlade klasserna, icke från början kunna insätta det andelskapital,

som skulle sätta föreningen i stånd att nöja sig med en relativt obetydlig årlig afsättning till fonder. Inom den kooperativa rörelsen arbetas också med stor energi för att på allt sätt hos medlemmarna, hvilka annars gärna sätta utdelningssynpunkten i första rummet, skapa den rätta förståelsen för kapital- och fondökningens betydelse. Denna sträfvan förtjänar att af statsmakterna på det kraftigaste understödjas, särskildt som en Kooperation med stora fonder är att ur nationalekonomisk synpunkt rekommendera. En fullständig skattefrihet för de kooperativa föreningar, som handla endast med medlemmar, är för öfrigt endast en naturlig konsekvens af den skattefrihet för sparbanker och sådana ränte- och kapitalförsäkringsanstalter, hvilka i likhet med angifna kooperativa organisationer afse att bereda vinst endast åt insättarne, hvarom stadgas i § 5.

Den afvikelse från nuvarande stadgande, som i den kungl. propositionen föreslås, synes oss vara en inkonsekvens, afsiktligt gjord för att därigenom vinna en möjlighet att beskatta en del af de kooperativt gjorda besparingar, som icke äro att räkna till beskattningsbar inkomst. En dylik kompromiss mellan rättvisans kraf och kooperationsfiendernas oförsynta anspråk torde icke vara att rekommendera. Stadgandet om att grunderna för utdelningen skola vara på förhand bestämda, om afdrag skall åtnjutas, är hvarken behöfligt eller lämpligt, ty det sätt, hvarpå medlemmarna besluta om utdelningen, bör väl ej regleras af andra bestämmelser än stadgandena i föreningslagen.

Hvad angår de kooperativa föreningar, som handla äfven med utomstående, torde med skäl ifrågasättas, af hvad anledning de skola beskattas för den behållning, som i princip medges vara en besparing. Handeln med utomstående är ej tillkommen af någon profithunger, utan endast en följd af svårigheten att i praktiken hindra äfven utomstående att bli betjänade i förenings öppna butik. Särskildt om en kooperativ förening räknar tusentals medlemmar, är det ytterst svårt att förhindra ett eller annat kringgående af bestämmelserna, att endast medlemmar få göra köp. En åklagare, som vill trakassera, därtill eggad af afundsamma konkurrenter inom handelsvärlden, skall säkerligen icke få allt för svårt att arrangera ett fall af handel äfven med utomstående. För att undvika denna ständiga risk bli äfven de föreningar, som icke handla med andra än sina egna medlemmar, tvungna att skydda sig för trakasserier genom anmälan till handelsregistret. Med en dylik proformaanmälan, som icke varit afsedd att begagnas annat än som ett skydd mot alltför nitiska angifvare och åklagare, skulle sålunda en förening, hvilken i enlighet med sina

stadgar säljer endast till medlemmar, vara skyldig att skatta för medlemmarnas samlade besparingar. Syftemålet, beskattning af den *handelsvinst* kooperativ förening uppnår genom att sälja till icke medlemmar, bör kunna vinnas genom ett mera rättvist tillvägagångssätt. Denna handelsvinst är nämligen den enda, som rätteligen borde åläggas Kooperationen att skatta för. Har föreningen genom bestämmelser i sina stadgar förbundet sig att icke sälja till andra än egua medlemmar, bör den, äfven om handelsrättigheter äro i öfverensstämmande med näringsfrihetsförordningen förvärfvade, åtnjuta skattefrihet för all uppkommen behållning. Förening åter, som är baserad på handel äfven med utomstående, borde naturligtvis få skatta för så stor del af behållningen, som motsvarar icke-medlemmars inköpssumma i procent af hela omsättningen. Då emellertid en effektiv kontroll mot missbruk icke lär kunna åvägabringas, kan man för dessa kooperativa föreningar utsträcka skatteplikten till hela den del af behållningen, som icke genom utdelning återbäres till medlemmarna. Att nämligen, som herr finansministern föreslår, i dessa föreningar skatte-lägga medlemmarnas genom utdelningen återburna besparingar, kan icke vara öfverensstämmande med den uppfattning, som herr finansministern själf uttalat, att denna utdelning *icke* är att anse som vanlig handelsvinst.

Genom bestämmelsen i § 18 komma de kooperativa föreningarna att för sin beskattningsbara inkomst drabbas af en skattesats, som utgår med ett minimum af 2,25 %, hvilket ställer dem i en ogynnsammare ställning än privata handelsidkare. För dessa senare gäller nämligen den lägre procent, som är stadgad för inkomster under 6,000 kronor. Vid en inkomst af t. ex. 1,900 kronor har den kooperativa föreningen att betala en mer än dubbelt så hög skatt som den enskilda handlanden med samma inkomst. Något bärande motiv för en dylik sämre ställning för Kooperationen hafva vi ej kunat finna, men då hufvudsaken är att ge föreningarna den skattefrihet, som är en följd af arten af deras verksamhet, vilja vi icke i denna detalj påkalla ändring, under förhoppning att Riksdagen behjärtar hvad som är hufvudsaken: skattefrihet för den inom Kooperationen uppkomna behållningen, som är att betrakta som medlemmarnas under året gjorda besparingar.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 88 omnämnas något om skatteförhållandena för Kooperationen i Danmark och Preussen samt redogöres för ett förslag till beskattning i Norge. Då emellertid i denna redogörelse saknas Kooperationens klassiska land, England, med hvilket land herr

finansministern i ett annat sammanhang gjort jämförelser, vilja vi erinra om att i England är Kooperationen *skattefri*. Och denna frihet från inkomstskatt gäller äfven de föreningar, som sälja till utomstående, blott föreningen står öppen för alla som önska vinna medlemskap.

Under hänvisning till hvad vi här ofvan anført, hemställa vi vördsamt,

att Riksdagen måtte besluta,

att i förslaget till förordning om inkomst- och förmögenhetsskatt, proposition nr 88, må göras följande ändringar

1:o) Beträffande § 8:

att ett stycke tillfogas af följande lydelse:

vinst, som uppstått i förening, som icke sträckt sin verksamhet utom medlemmarnas krets.

2:o) Beträffande § 11:

att sista stycket erhåller följande lydelse:

Har förening, som sträckt sin verksamhet utom medlemmarnas krets, lämnat medlemmarna pristillägg, rabatt eller annan sådan utdelning i förhållande till gjorda köp eller försäljningar, må afdrag åtnjutas för all utdelning, hvarom här sägs.

Behöfliga omformuleringar anhålles att utskottet måtte vidtaga.

Stockholm den 13 april 1910.

A. J. Christiernson.

Joh. Åberg.